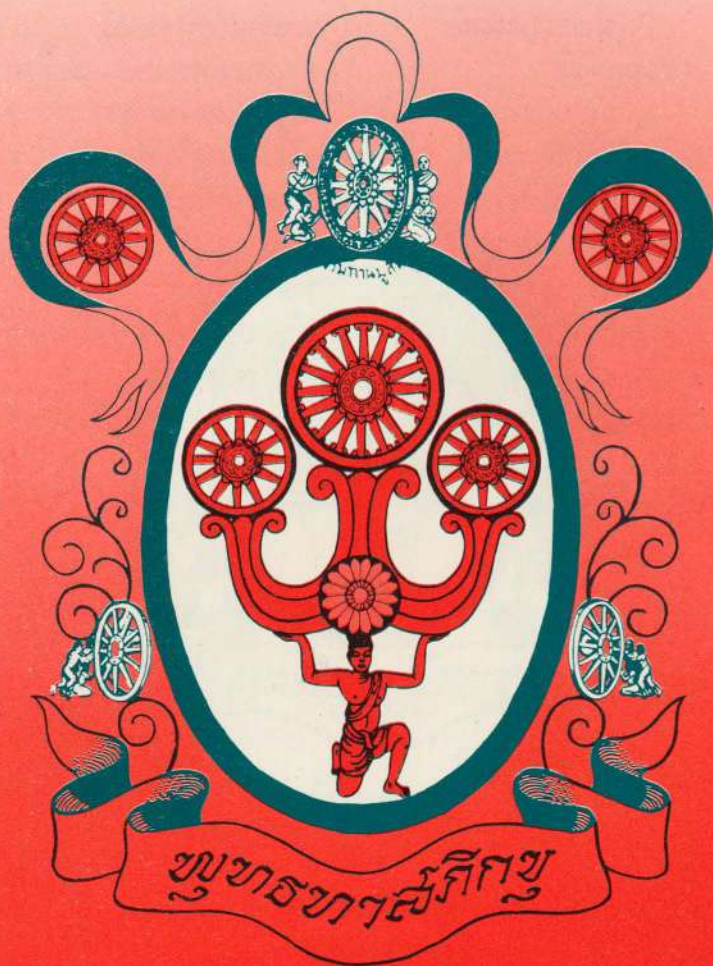

BIA-P.2:3.1/3-63

พระคุณของแม่

[ชุดหมูน้อย อันดับ ๖๓]

อุทิศนา

จักรธรรมะมัลย์	จะหมั่นทั่วทั้งราชาตรี
แผ่ธรรมะรังษี	ตามพระพุทธทรงประสงค์ ฯ
มั่นหมายจะเสริมศาสน์	สถาปนโลกให้อยู่ยง
ปลอดภัยพินาศ, คง	เป็นโลกศขสถาพร ฯ
หากแล้งพระธรรมญาณ	อันธพาลกลีบร
จะครองโลกเป็นอากร	ให้เลวลูสุ่เตรจฉาน ฯ
จะทุกข์ทนทั้งคืนวัน	พิฆาตกินบมีประมาณ
ด้วยเหตุอหังการ	เข้าครองโลกวิโยคธรรม ฯ
บรรษัทพระพุทธองค์	จึงประสงค์ประกอบกรรม
ตามแนวพระธรรมนำ	ให้โลกมองม่อ่งพันภัย ฯ
เผยแผ่พระธรรมทาน	ให้ไพศาลพิชิตชัย
แปดหมื่นสี่พันนัย	อุทิศทั่วทั้งราชาตรี ฯ

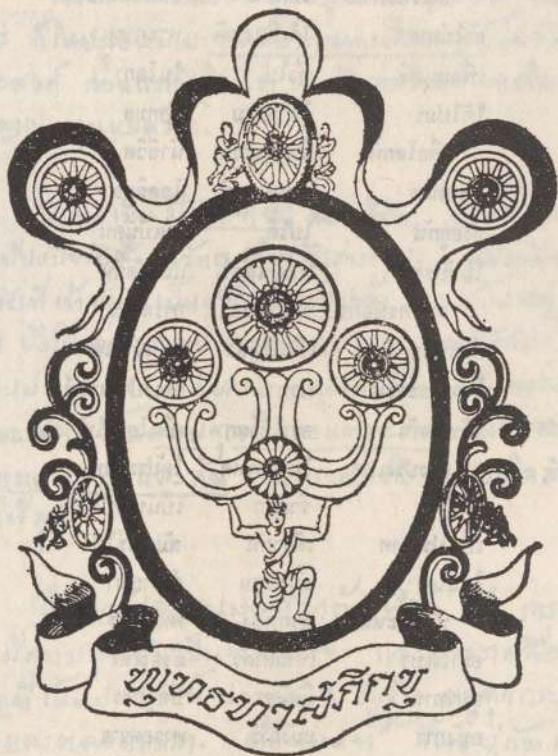
พ.ท.

๒๕๒๓

พระคุณของแม่

[ชุดหมูน้อย อันดับ ๖๓]

ศรัทธาบริจาค

ของ

ผู้มีนามท้ายเล่ม

๒๗ พฤษภาคม ๒๕๓๖

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : ๕,๐๐๐ เล่ม

คำขอร้อง ของ พุทธทาส

(๓๘ บทกวี * อภิมงคล)

อยู่เรื่อยเรื่อย	ไปก่อน	อย่าเพื่อตาย
ยังไม่ตาย	ได้เป็นญาติ	พระศาสนา
เพื่อนมนุษย์	ทั่วไป	ในโลกา
ได้ไปมา	รู้จักธรรม	นำกมล
เพื่อโลกนี้	มีพระธรรม	นำชีวิต
เย็นสนิท	มีประโยชน์	โสดกนิผล
ยังอยู่กัน	ไปได้	ให้เป็นคน
ไม่สปรัดน	ไปเป็นสัตว์	แล้วกัดกัน
การเศรษฐกิจ	การเมือง	การสังคม
ยังทับถม	เป็นปัญหา	แสนมหันต์
ให้พุทธธรรม	นำทาง	อย่างปางบรรพ์
ได้ช่วยกัน	อย่าให้โลก	เป็นโกรกไฟ
ต่างประเทศ	ในประเทศ	ได้ประจักษ์
ได้มีใจ	ร่วมรัก	เป็นหลักใหญ่
เป็นประเทศ	เดียวกัน	สัมพันธ์ไป
ไม่มีใคร	อันธพาล	สำราญมา
นี้แหละหนา	พวกพ้อง	พี่น้องเรา
อย่าใจเบา	เห็นแก่ตัว	มัวคั่นหา
อุปาทาน	มีคิมิต	บิตลูกคา
อหังการ	มมังการ	พาวอดวาย
อย่าเพื่อตาย	เสียก่อนตาย	ไว้ช่วยกัน
ได้ผูกพัน	เป็นญาติ	ไม่ขาดสาย
ให้โลกเย็น	เป็นประโยชน์	ไม่ต้องตาย
เพราะเหตุมี	บรมธรรม	นำโลกเรา

พุทธทาส

๑๘ ตุลาคม ๒๕๓๕

คำปรารภ

การวัดค่าปริมาณน้ำหรือชุดขนาดล้นของเครื่องวัดน้ำ ซึ่งมีหลาย
แห่ง ก็โดยลงขนาดตามลักษณะน้ำแห่งใดก็ตาม เป็นข้อต
ประสงค์ ก่อนแต่จะเลือกเอา และมีความจำเป็น การวัดค่า
โดยขนาด ตามชนิดน้ำ.

ตาม: เป็น วิธีวัดค่าน้ำ ของเครื่อง, แต่เราสนใจ
ที่จะเปรียบเทียบวิธีที่แตกต่าง สำหรับวัดค่า. วิธีที่หนึ่ง
วิธีวัดค่าน้ำนั้น เป็น วิธีที่ง่ายที่สุด และ เป็นวิธีที่ถูกต้อง
เสีย วิธีที่หนึ่ง การวัดค่าของน้ำที่ไหลผ่านหน้าวัดค่า
น้ำจะเปรียบกันไม่ได้เลย. ความแม่นยำวิธีที่หนึ่งจะ
ตาม: นั้น เป็น ความแม่นยำ ของแต่ละคน และ จะ
สัมพันธ์กัน และ กัน ความสัมพันธ์กัน ระดับมีผลสัมพันธ์
เป็นข้อดี.

เป็นผลของของมนุษย์ที่ถูกตัดออกที่สุด คือ การที่
คน มีความสัมพันธ์เป็นวิธีที่ง่าย และมีความสัมพันธ์ใน
ชนิดนี้ เป็นประโยชน์แก่คนแต่ละคน อยู่ตามระดับ
น้ำ และตลอดเวลา. น้ำที่ไหลผ่าน หน้าวัดค่า
น้ำที่คน คนที่หนึ่งคือคนที่ใช้ประโยชน์จากน้ำ มีความเป็น
มนุษย์ อย่างถูกที่สุด และ สมบูรณ์.

ประโยชน์ของน้ำ ระดับเป็นวิธีวัด-วิธีที่ง่าย-ถูกต้อง
การวัดค่า ต่อปรติมาตร การวัดค่าที่แม่นยำที่สุดก็คือวิธีที่
นี้ดี; ระดับของเครื่องวัดน้ำที่ถูกต้องตามวิธีที่คนแต่ละคน

อันชีวิต ผลิตขึ้นมา จากพระธรรม

ด้วยพระธรรม โดยพระธรรม นำวิถี

สุทธิ ปัญญา เมตตา และขันตี

ปีใหม่นี้ มากกว่าเก่า พวกเราเอ๋ย

Phonm Phonm

- ยังมีแม่ที่ไม่ได้เป็นทางร่างกาย เป็นทางจิตทาง
 วิญญาณอยู่อีกแม่หนึ่ง.
- เคยพูดหลายครั้งแล้ว ว่า พระพุทธเจ้าเป็นพ่อ
 พระธรรมเป็นแม่ พระสงฆ์เป็นพี่.
- หมายถึงผู้ที่ปฏิบัติธรรมถึงที่สุด รับผิดชอบต่อ
 ธรรมะแล้ว มันจะเกิดอาการที่เรียกว่า พระพุทธเป็น
 พ่อ พระธรรมเป็นแม่ พระสงฆ์เป็นพี่.
- พระธรรมเป็นแม่ที่เกิดสิ่งทั้งปวง แม้แต่พระพุทธ-
 เจ้า พระธรรมก็ให้เกิดออกมา.
- เกิดทางวัตถุก่อน แล้วจึงค่อยมีพระพุทธเป็นพ่อ
 พระธรรมเป็นแม่ พระสงฆ์เป็นพี่ ทีหลัง.

จาก พระคุณของแม่ คือสันติภาพของโลก
 ธรรมบรรยายประจำวันเสาร์ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๓๒

พระคุณของแม่

ท่านผู้ฟังทั้งหลาย,

การบรรยายธรรมในวันนี้ จะพูดถึงถึง เรื่องของแม่, เรื่องพระคุณของแม่, เรื่องแม่ของเรา, เรื่องบทบาทของ คุณแม่ ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้รู้เรื่องพระคุณของแม่ โดยแท้จริง.

พระคุณของแม่ กล่าวกันโดยใจความแล้ว ก็คือเรื่อง การก้าวไปของคุณแม่ คุณแม่มีการก้าวไป, โดยประสงค์แล้ว คุณแม่มีการก้าวไป การก้าวไปของคุณแม่นี้ มันมีเรื่องของ

ธรรมบรรยายพิเศษ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๓๕

องค์ประกอบของคุณแม่ แล้วคุณแม่ก้าวไปอย่างไร? แล้ว
จะได้ลูถึงสิ่งใด?

พระคุณของแม่มี ๓ ก้าว

จะกล่าวโดยหัวข้อธรรมะที่ค่อนข้างละเอียด คือพิสดาร
สักหน่อย อาจจะมีฟังไม่ถูก แต่ถ้าพยายามกันจริงๆ จะต้องฟัง
ถูก. พระคุณของแม่ แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน หรือ ๓ อย่าง หรือ
๓ ก้าว, พระคุณของแม่มี ๓ ก้าวอย่าง คือ ๑. โดยทาง ปริยัติ
๒. โดยทาง ปฏิบัติ ๓. โดยทาง ปฏิเวธ.

ก้าวที่ ๑ โดยทางปริยัตินั้นจะแสดงด้วยเรื่อง *นวังคสัตต-*
ตฺตาศสน์ ๕ ประการ, การปฏิบัติของคุณแม่นั้นจะแสดงด้วย
เรื่อง *พระคุณของพระพุทธเจ้า ๕ ประการ* อีกเช่นเดียวกัน,
ปฏิเวธการรู้แจ้งแทงตลอดของคุณแม่นั้น ก็จะแสดงด้วยบท
ธรรมะ ๕ ประการเช่นเดียวกัน คือ *โลกุตตรธรรม ๕*.

ก้าวที่ ๑ นวังคสัตตตฺตาศสน์

ในขั้นนี้ขอให้รู้เรื่องคำว่า นวังคสัตตตฺตาศสน์ ๕ กันเสียที่
ก่อน ว่าเป็นเรื่องของปริยัติล้วนๆ ปริยัติอย่างยิ่ง ปริยัติอย่าง

สมบุรณ์ เรียกว่า นวังกส์ตฤศาสน์ คือองค์แห่งคำสอน
 ของพระศาสดา ๙ ประการ. ปริยัติโดยส่วนใหญ่เต็มทีที่สุด
 แล้ว ก็มีอยู่ ๙ ประการ เรียกโดยหัวชื่อว่า สุตตะ เคยยะ
 เวยยากรณ์ คาถา อุทาน อิติวุตตกะ ชาดก อัมภุตธรรมะ
 เวทัลละ.

นวังกส์ตฤศาสน์ ๙ ประการ อย่างแรกเรียกว่า สุตตะ
 คือ ปริยัติซึ่งเป็นเรื่องคำสอน คำสอนที่เป็นตัวสูตร เป็นสูตร ๆ
 ไป นี้เรียกว่า สุตตะ.

ถ้าคำสอนนั้นประกอบอยู่ด้วยคำเป็นคาถาบ้าง เจืออยู่
 ด้วยคาถาบ้าง ก็เรียกว่า เคยยะ คือเจือด้วยคาถา.

ปริยัติที่เป็นเวยยากรณ์ ล้วน ๆ เป็นคำร้อยแก้ว
 ล้วน ๆ เรียกว่า เวยยากรณ์ เป็นเรื่องคำสอนที่เป็นความ
 ร้อยแก้ว.

แล้วถ้าแต่งเป็นบทประพันธ์ เรียกว่า คาถา คาถาคือ
 ร้อยกรองกันเป็นบทประพันธ์.

ถ้าเป็นคำที่พระพุทธองค์ทรงอุทาน ก็ที่นั่นออกมา
 สมตามจังหวะแห่งเรื่องราว ล้นออกมา ที่นั่นออกมาเป็นคำอุทาน
 ก็เรียกว่า อุทาน.

ถ้าเป็นเรื่องสำคัญที่สุด ชื่อว่า อิติวุตตกะ ก็กล่าว
 เป็นหลักสำคัญ กล่าวไว้อย่างเป็นหลักสำคัญโดยยืนยันว่า พระ-
 พุทธองค์ได้ประกอบไว้ด้วยข้อความอย่างนี้จริงๆ นี่เรียกว่า
 เป็นหลักสำคัญ, เรียกว่า อิติวุตตกะ นั้นแปลว่า พระพุทธเจ้า
 ได้กล่าวไว้อย่างนี้.

ถ้าเป็นเรื่องหนหลัง เรื่องเป็นตัวอย่าง เรื่องบทรกรรม
 เป็นตัวอย่าง หรือตัวอย่างของคนที่ประพฤติกมาแล้ว เรียกว่า
 ชาดก ปริยัติส่วนนี้เรียกว่า ชาดก.

แต่ถ้าเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นเป็นน่าน่าอัศจรรย์ เป็น
 เรื่องปาฏิหาริย์ มีเหตุผลมีปาฏิหารย์ และเป็นอัศจรรย์ด้วย
 ก็เรียกว่า อภิปุทธธรรมะ เรื่องน่าน่าอัศจรรย์.

แต่ถ้าเป็นเรื่องที่พระองค์ทรงถามเองตอบเอง ถามเอง
 ตอบเองเป็นเรื่องๆ ไป ก็เรียกว่า เวทลลละ เป็นการสนทนา
 อย่างการตอบเอง ถามเอง.

นี่ นวังกส์ตฤศาสน์ ประกอบอยู่ด้วยองค์ ๙ ประการ
 อย่างนี้ : สุตตะ เรื่องท้าวพระสูตร, เกยยะ ถ้อยคำเจือก้วยคาถา,
 เวยยากรณ์ คำร้อยแก้วล้วนๆ, กาถา เป็นบทร้อยกรองล้วนๆ,
 อุทาน เป็นเรื่องทีล้นออกมาด้วยความรู้สึกรุนแรง, อิติวุตตะกะ
 กล่าวยืนยันว่าเป็นอย่างนี้, ชาคก คือเรื่องแต่หนหลัง คือเป็น
 เรื่องๆๆ ไป สำหรับเป็นทีภูฐานุคติ, อัပ္ภุทธรรมะ เรื่องน่า
 อัศจรรย์, เวทลลสะ เรื่องทรงถามเองตอบเอง ตามที่เห็นว่า
 สมควรจะถามอย่างไร จะตอบอย่างไร ในเวลาเช่นนั้น.

คำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า ประกอบอยู่ด้วย
 องค์ ๙ เรียกว่า นวังกส์ตฤศาสน์, คำสอนของพระศาสดา
 ประกอบอยู่ด้วยองค์ ๙ นี้เป็นหมวดหนึ่ง เรียกว่าหมวดปริยัติ;
 ถ้าศึกษาให้ดีครบทั้ง ๙ องค์แล้ว จะประเสริฐที่สุด สำหรับ
 ผู้ที่จะมีความรู้เรื่องพระศาสนา.

ท่าน, คุณแม่ประกอบอยู่ด้วยคุณอย่างยิ่ง โดยปริยัติ
 อย่างยิ่ง ต้องปริยัติถึงอย่างนี้ จึงจะเรียกว่าคุณแม่อย่างยิ่ง คุณ
 แม่โดยสมบุรณ์ คือ มีความรู้ความเข้าใจ แล้วก็มีการ
 ปฏิบัติ แล้วก็มีการเห็นแจ้งแทงตลอด. นีบทบาททั้งสาม

ของคุณแม่เป็นอย่างนี้ มีความรู้ เข้าใจ แล้วก็มีการปฏิบัติ แล้ว ก็เห็นแจ้งแทงตลอด.

พระองค์โดยปริยัติมีอยู่ ๔ ประการอย่างนี้ เรียกว่า ความรู้หรือปริยัติอันเป็นสมบัติของคุณแม่ ที่คุณแม่ได้พยายาม เพื่อจะให้รู้เป็นอย่างยิ่ง สมแก่ความพากเพียรความพยายามของคุณแม่เหล่านั้นๆ.

กัณฑ์ ๒ นวหรรษคุณ

ที่นี้กัณฑ์ถึงกัณฑ์ ๒ ของคุณแม่ ก็คือการปฏิบัติ กัณฑ์ ๑ เรียกว่าปริยัติ กัณฑ์ ๒ เรียกว่าปฏิบัติ กัณฑ์ ๓ เรียกว่าปฏิเวธ.

เดี๋ยวนี้เราจะมาพูดกันถึงกัณฑ์ ๒ คือปฏิบัติ; ปฏิบัติก็คือเอา นวหรรษคุณ คุณของพระอรหันต์ ๔ อย่าง ๔ ประการนั้น เอา ๔ ประการนี้มาเป็นหลัก โดยทางปฏิบัติ. เอาคำที่เรียกกันว่า เป็นพระพุทธรูป ๔ มาเป็นตัวอย่างปฏิบัติว่า อรหัง สัมมาสัมพุทธโธ วิชชาจรณสัมบูรณ์ สุขโต โลกวิทู อนุตตโร ปุริสทัมมสารถิ สัตถา เทวมนุสสานัง พุทโธ ภควา เป็น

๔ อย่าง ๔ ประการด้วยกัน เรียกว่าพระพุทฺธคุณ บางทีก็
เรียกว่า นวทรคุณ ประกอบอยู่ด้วยคำสำคัญที่เป็นคำกิริยาของ
ศัพท์ :

อรหะ นี่เป็นการ หักสังสารวัฏฏ์ หักสังสารจักรนี้
เป็นไป, และคำว่า อารหะ แปลว่า เว้นไกล เว้นไกลจาก
ความชั่ว ความทุกข์ หรือความบาปทั้งหลาย, อารหะ แปลว่า
ผู้ควร ควร ๆ ควรแก่การบรรลุนิพพาน ควรแก่การเคารพบูชา,
แล้วอรหะอีกคำหนึ่ง แปลว่า ไม่มีความลับ ไม่มีเรื่องลับ
ไม่มีความลับ คือไม่มีความชั่วที่ต้องปกปิด มีแต่การเปิดเผย.
พระคุณข้อที่ ๑ เรียกว่า อรหะ มีใจความอย่างนี้ แปลว่า หักเสีย
ซึ่งสังสารวัฏฏ์ก็ได้, ควรแก่การกราบไหว้บูชาก็ได้, เว้นไกล
จากสิ่งที่ควรจะเว้น, แล้วก็ไม่มี ความลับ.

พระคุณข้อที่ ๒ ของหมวดนี้ก็คือว่า สัมมาสัมพุทฺธะ
ตรัสรู้ชอบได้ด้วยพระองค์เอง. ขอให้แม่ทุกคนมีการตรัสรู้
หรือมีการรู้ มีความรู้โดยสมควรแก่การกับทุกข์ไข้ของตนเอง.

วิชชาจรณสัมปันนะ มีทั้งความรู้และมีทั้ง
ปฏิบัติ พุคอย่างเป็นศัพท์เป็นแสงก็ว่า มีทั้งทฤษฎีและมีทั้ง

ปฏิบัติ อย่างภาษาฝรั่งพูดกันน้อยกว่า มีทั้ง technic และ technique นี้เรียกว่า วิชาจรณสัมปันนะ.

ต่อมาเรียกว่า สุคตะ แปลว่า ไปดี, ไปดี ไปตรง
ประพตติตี ประพตติชอบ แล้วก็ไปไค้ตรง.

ต่อมาเรียกว่า โลกวิทู เป็นผู้รู้โลก เป็นผู้รู้เท่า
ทันโลก.

ต่อมาเรียกว่า อนุตตระ ปุริสทัมมสารถิ ยอด
เยี่ยมในการฝึกคน แม้จะฝึกลูกฝึกหลานฝึกทุกคน กระทั่ง
ว่าให้เป็นสาวกที่ดี เป็นผู้ดับทุกข์ได้ด้วยการฝึกนั้น.

ต่อมาเรียกว่า สัตถา เทวมนุสสานัง เป็นครู
สั่งสอนได้ทั้งเทวดาและมนุษย์; พูดให้ตรงกว่า ทั้งคน
ชั้นต่ำและคนชั้นสูง มนุษย์ยังเป็นคนชั้นต่ำ เทวดาเป็นคน
ชั้นสูง ท่านฝึกได้ทั้งคนชั้นต่ำและคนชั้นสูง เพราะเป็นพระ
ศาสดาทั้งเทวดาและมนุษย์.

ข้อต่อมาก็คือ พุทธะ คือเป็นผู้รู้ ผู้สั่งที่ควรรู้,
แล้วก็ตื่น จากความหลับคือกิเลส, แล้วก็เบิกบาน เบิกบาน
ก็ถือเป็นสุข.

บทสุดท้ายว่า ภควา เป็นผู้แจก แจกคือทำให้คนอื่นรู้ แจกธรรมะ แจกความรู้; พวกเป็นธรรมคาหน้อยก็ว่า แจกของสองตะเกียง พัสตุสิ่งของก็แจก สองตะเกียงคือแสงสว่างหรือความรู้ก็แจก.

นี้เรียกว่าพุทธคุณ ๔ อย่าง อรหัง เป็นผู้หัก เป็นผู้กวร เป็นผู้ไม่เร้นลับ, สัมมาสัมพุทธโธ ตรัสรู้ได้ด้วยตนเอง, วิชาจรณสัมบันโน เป็นผู้สมบูรณ์ทั้งทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ, สุกโต ไปดี ไปตรง ไปตรงจุด ไปตรงจุดที่คับทุกข์ได้, แล้วโลกวิทู รู้แจ้งโลก รู้เท่าทันโลก ไม่มีอะไรที่ไม่รู้ในบรรดาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโลก สิ่งทีเรียกว่าโลกก็คือทุกข์ รู้โลกก็คือรู้ทุกข์, อนุตตโร ปุริสทัมมสารถิ เป็นผู้ฝึกคนอย่างยอดเยี่ยม, สัตถา เทวมนุสสถานัง เป็นครูได้ทั้งคนชั้นต่ำและคนชั้นสูง, พุทโธ เป็นผู้รู้ เป็นผู้ตน เป็นผู้เบิกบาน, ภควา เป็นผู้แจก ๆ ๆ.

ซ้ำอีกทีหนึ่ง ขออย่าซ้ำอีกทีหนึ่ง เพราะว่าถ้าคนไหนจำไม่ได้ มันก็โง่เต็มที ทีจำพระพุทฺธคุณ ๔ ไม่ได้ : อรหัง สัมมาสัมพุทธโธ วิชาจรณสัมบันโน สุกโต โลกวิทู อนุตตโร ปุริสทัมมสารถิ สัตถา เทวมนุสสถานัง พุทโธ ภควา.

แม่ของเราประกอบอยู่ด้วยการปฏิบัติถูกต้องตามพระ
พุทธคุณทั้ง ๔ ประการ, แม่ของเราประพตติถูกต้อง ประพตติ
ปฏิบัติอยู่ด้วยคุณ ๔ ประการอย่างนี้ นี้เรียกว่า พุทธคุณ ๔
ประการ.

ก่าวที่ ๓ โลกุตตรธรรม ๔

ที่นี้ก็มาถึงผลที่ได้บรรลุ เรียกได้ว่า โลกุตตรธรรม ๔
โลกุตตรธรรม ๔ อย่าง เป็นผลแห่งการบรรลุ คือมรรค ๔
ผล ๔ นิพพาน ๑ ก็รวมกันเป็น ๔; แม่ของเราประกอบ
อยู่ด้วยโลกุตตรธรรม ๔, ขวนขวายเพื่อบรรลุโลกุตตรธรรม ๔,
แล้วก็บรรลุโลกุตตรธรรม ๔ ตามสัดส่วนของท่าน นี้เรียกว่า
มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑.

ท่านทำให้มีความรู้ในเรื่องมรรค แล้วปฏิบัติให้ดับ
ทุกข์เป็นผลลงมา แล้วก็ปรากฏอยู่เป็นพระนิพพาน. ปรียติ
ปฏิบัติ ปฏิเวธ ปรียติก็เป็นเรื่องของปรียติ ปฏิบัติก็เป็นเรื่อง
การปฏิบัติ และปฏิเวธก็เป็นตัวผลของการปฏิบัติ; มันมีทั้ง
ปรียติคือความรู้ มีทั้งปฏิบัติคือการปฏิบัติ มีทั้งปฏิเวธคือความ
ที่เป็นผลของการปฏิบัติ.

พูดถึงมรรค ๔ ก็จะรวมเรียกว่า วิราคะ คือทำให้
กิเลสลดถอยลงไป, พูดถึงผล ๔ ก็คือผลที่เป็น นิโรธะ กับ
ทุกข์ได้, ปฏิเวธะ เป็นเรื่องของการรู้แจ้งแทงตลอด กับสิ้น
แห่งความทุกข์ เรียกว่าที่สิ้นสุดแห่งความทุกข์.

ถ้าเรายกเอาธรรมะหมวดวิราคะทั้งหลายมาเป็นเรื่อง
ปริยัติ ก็เป็นเรื่องของความรู้ ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายคลาย
กำหนด มีผลเป็นการปฏิบัติ แล้วก็มีผลเป็นพระนิพพาน คือ
ปฏิเวธ. นับทางมรรคก็ ๔ ทางผลก็ ๔ ทางนิพพานก็ ๑
รวมกันเป็น ๙ อย่าง เป็นพระคุณของแม่ เป็นพระคุณของแม่
พระคุณของแม่ก็มี ๙ อย่าง; นี่มันเป็นเรื่องที่มีอยู่ในจิตใจ
ของแม่.

จงสังเกตดูให้ดีๆ ว่า อตมาได้เรียงหมวดธรรม
เหล่านี้อย่างลึกซึ้ง หรือว่าอย่างละเอียดลออที่สุด.

๙ อย่างที่แรกเรียกว่า นวังกส์ตฤศาสน์ คือเป็นสุตตะ
เคยยะ เวยยากรณ์ คาคา อุทาน อิติวุตตะกะ ชาตก อัมภุต-
ธรรมะ เวทลละ เป็น ๙ ประการ; นี่จำไว้ให้ดีๆ ว่า
ตัวสูตร, ตัวสูตรที่เจอกันด้วยคาคา, ตัวเวยยากรณ์คือร้อยแก้ว.

ทวิคาถา, ทวอุทานคือสิ่งที่เปล่งออกมา, อิติวุตตกะหลักที่กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า พระพุทธเจ้าท่านกล่าวไว้แบบนี้, ชาตกคือเรื่องหนหลัง เรื่องอุทธารณ์ นิตกัณอุทธารณ์ต่างๆ, อัมภุทธธรรมะ คือเรื่องนำอัครจริยต่างๆ, เวทัลละ ทอบเอง ตามเอง เรียกว่า นวังกสตัตุศาสน์ สมบูรณ์อยู่ในพระคุณของแม่ จำไว้ล่ะว่า ๙ แล้วยะ ๙ ๙ ๙ เป็น นวังกสตัตุศาสน์.

นี่ ๙ ๙ ๙ ที่ปรากฏอยู่โดยพระคุณ เป็นหลักปฏิบัติให้เห็นชัดอยู่ เรียกว่าปฏิบัติ ๙ อย่าง ก็คือพระพุทธคุณ ๙ นั้นแหละ : อรหัง สัมมาสัมพุทธโร วิชชาจรณสัมปันโน สุกโต โลกวิทู อนุตตโร ปุริสทัมมสารถิ สัตถาเทวมนุสสานัง พุทฺโธ ภควา ก็ ๙ อีกเหมือนกัน.

จะพูดให้หนักกันสักหน่อยว่า มันขลังดี มันขลังดี เพราะมัน ๙ ทั้งนั้น แล้วมันยังมีโลกุตตรธรรม ๙ เข้ามาอีก มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ เป็น ๙ มันก็กลายเป็น สาม ๙ ขึ้นมา อะไรๆ ก็กลายเป็น ๙ ๙ ๙.

พระคุณของแม่เป็นสถาบัน

นี่เป็น สถาบันแท้จริง, เป็นสถาบันแท้จริง แล้วก็ของคุณแม่ ของคุณแม่ คุณแม่มีสถาบันอันแท้จริง. แต่คุณ

ลูกมันไ้ คุณลูกมันไ้ร้ายกาจ มันไม่รู้จักสิ่งที่เรียกว่าสถาบัน
ไปเอาพระเจดีย์บ้าง โบสถ์วิหารบ้าง ไปเอากระดูกบ้าง
เป็นสถาบัน เอา ก้อนอิฐ ก้อนหิน ก้อนปูน เป็นสถาบัน.

ขอให้รู้จักสิ่งที่เรียกว่าสถาบัน สถาบัน แปลว่าตั้งอยู่
ในจิตใจ ถ้าเรียกว่าเป็นสถาบัน มันต้องมาตั้งอยู่ในจิตใจ ไม่ใช่
มาอยู่ตามกลางดิน มาอยู่ในเจดีย์ โบสถ์วิหาร สิ่งก่อสร้างถาวร
วัตถุ รู้จักคำว่าสถาบัน สถาบัน เสียให้ถูกต้อง. คำว่าสถาบัน
แปลว่าตั้งอยู่ ถ้าตั้งอยู่ มันตั้งอยู่ในจิตใจของคุณแม่ หรือของ
มนุษย์ทุกคน ของพ่อแม่หรือของมนุษย์ทุกคน, ^{นี้ตั้งอยู่เป็น}
สถาบัน คือตั้งอยู่ในจิตใจ โดยความรู้สึกในจิตใจ, มันรู้สึก
อยู่ในจิตใจ จึงเรียกว่า สถาบัน.

พระคุณของแม่นั้นเป็นตัวสถาบัน ไม่ใช่ตัวอิฐ
ปูน โบสถ์ วิหาร แม้แต่พระพุทธรูปอะไรนี้ ไม่เรียกว่าสถาบัน
ต้องเป็นความตั้งอยู่ในจิตใจของคุณแม่ ระลึกถึงอยู่ในจิตใจของ
คุณแม่ โดยถูกต้อง โดยสมบูรณ์ จึงจะเรียกว่าสถาบัน ; สถาบัน
คือสิ่งที่ตั้งอยู่ในจิตใจ ไม่ใช่ตั้งอยู่ตามพื้นดิน. คุณแม่มี
สถาบันสูงสุดตั้งอยู่ในจิตใจ และคุณลูกก็เหมือนกัน มันต้องมี

อะไรที่ก้งอยู่ในจิตใจ สถาบันก้งก้งอยู่ในจิตใจ ไม่ใช่ก้งอยู่
ตามพันกีน.

ธรรมมาตา

พระคุณของแม่เป็นบรมธรรม คือสิ่งสูงสุดของ
ลูก แลวกัถ้าพยายามกันอย่างยิ่งแล้ว แม่คุณแม่อก็จะเป็นผู้บรรล
ธรรมะได้ มีพระบาลีว่า อตถปิ ปณทิตา โหติ ตตถ ตตถ
วิจกขณา : ถ้ามีวิจัก คือประจักษ์ โดยประจักษ์แก่จิตใจแล้ว
แม่เป็นสตรีก็เป็นบัณฑิตได้เหมือนกัน มิใช่เป็นบัณฑิตได้
แต่บุรุษ; เทียบวันเรายกย่องคุณของแม่ พระคุณของแม่หรือ
ท้าวแม่ ว่าเป็นบัณฑิตได้เหมือนกัน.

คนเขามักจะพูดกันว่า เป็นพระไต่บวชไต่เรียนแล้วก็
ลืมคุณของแม่ ไม่นึกถึงคุณของแม่, ไม่ให้ความเหมาะสมหรือ
ถูกต้องแก่พระคุณของแม่ โดยถือว่าผู้หญิงนั้นทำอะไรไม่ค่อย
จะไต่; เทียบวันขอให้ช้ให้ช้ค้งไปว่า แม่แต่สตรีก็เป็นบัณฑิต
ไต่เหมือนกัน ถ้ามีธรรมะอันประจักษ์อยู่ในใจ. กิจกรรมที่
เป็นธรรมะมามีอยู่ในจิตใจคุณแม่ คุณแม่ เรียกว่า ธรรมมาตา

มารดาของธรรมะ, เป็นมารดาของธรรมะ กระทำจนเป็น
มารดาของธรรมะ.

นี่เราจงคิดดูเถอะว่า ถ้าเรามีนิวาสัตถุศาสน์ มีปริยัติ
สมบูรณ์ : สุตตะ เกยยะ เวยยากรณ์ คาทา อุทาน อิติวุตตะกะ
ชาคก อัมภุทธธรรมะ เวทัลละ ครอบถ้วนสมบูรณ์เหล่านี้แล้ว
ก็เรียกว่าเป็นวรรณคดีอันสูงสุด มีเวลาบรรยายกันได้เต็มที่.
คิดดูให้ดี ให้เห็นว่า ถ้าคุณแม่รุ่งเรืองอยู่ด้วยปริยัติธรรม แล้ว
โลกนี้มันจะเป็นอย่างไร? *ถ้าคุณแม่รุ่งเรืองอยู่ด้วยปริยัติ
ธรรม โลกนี้มันจะเป็นอย่างไร?*

ปริยัติธรรม คือ สุตตะ เกยยะ เวยยากรณ์ คาทา
อุทาน อิติวุตตะกะ ชาคก อัมภุทธธรรมะ เวทัลละ อย่างที่พูดมา
แล้ว จะจำกันได้หรือไม่ ก็ต้องขอร้องให้จำให้ได้ จำกันได้
จนได้. สุตตะ คือตัวพระสูตร, เกยยะ คือสูตรที่เจืออยู่ด้วย
คาทา, แล้วก็ เป็น คาทา ๆ คาทาล้วน ๆ, แล้วเป็นเวยยากรณ์
เวยากรณ์คือคำร้อยแก้วทั้งสิ้น, อุทาน คือการที่อุทานออกมา,
อิติวุตตะกะ คือคำที่กล่าวยืนยัน เป็นหลักอยู่อย่างนั้น ๆ เท่านั้น,
ชาคก คือเรื่องแต่หนหลัง ตัวอย่างที่ภูฐานุคติใดๆ, อัมภุทธธรรมะ

เรื่องน่าอัศจรรย์ โดยเรื่องที่น่าอัศจรรย์ แล้วก็มีเหตุผลอยู่ในตัว มีปฎิทารีย์อยู่ในตัว เรียกว่าอัศจรรย์ธรรมะ เป็นสิ่งที่น่าอัศจรรย์, แล้วก็ เวทัสละ ท่านสามารถคิดคำถามขึ้นมา แล้วตอบคำถาม ได้ด้วยตนเอง เพราะเป็นผู้เฉลียวฉลาด นึกคำถามขึ้นมาได้อย่างเหมาะสม แล้วก็ตอบคำถามอยู่ได้ด้วยตนเอง ใครจะถามเท่าไร ก็ไม่รู้จักจน.

คุณแม่ของเราเป็นอย่างนี้ ซึ่งเป็นความน่าอัศจรรย์ สามารถที่จะตอบคำถามของลูกได้ ลูกก็คนอื่นๆ ก็สามารถตอบคำถามได้ นี่พระคุณของแม่ น่าอัศจรรย์อยู่ด้วยสิ่งที่เรียกว่า *ปริยัติ*.

พระคุณของแม่ มีอยู่ในส่วนการปฏิบัติ ตามคุณของ พระพุทธเจ้าซึ่งเรียกว่า พระพุทธคุณ ๔ นี้มันก็ต้องคล่องปาก คล่องใจกันอยู่ทุกคน; ถ้าใครยังไม่คล่องปากคล่องใจในเรื่อง พระคุณของพระพุทธเจ้า มันก็ต้องเรียกว่าแย่เต็มที : อรหันต์ สัมมาสัมพุทธโธ วิชาจรณสัมปันโน สุคติ โลกวิทู อนุตตโร ปุริสทัมมสารถิ สัตตาเทวมนุสสานัง พุทโธ ภควา; มัน ละอายจนไม่รู้จะเอาหน้าไปไว้ที่ไหนแล้ว ถ้าไม่รู้จักพระพุทธรคุณ ๔.

พระพุทธคุณ ๙ เป็นหลักปฏิบัติของคุณแม่ เป็นหลักปฏิบัติที่ว่า ท่านหักเสียซึ่งวิญญูะหรือกองแห่งความทุกข์, ท่านปฏิบัติให้รอบรู้ถึงที่สุดได้ด้วยตนเอง, ท่านรู้ทั้งทฤษฎี รู้ทั้งปฏิบัติ, ท่านไปดีมาดี, เป็นผู้รู้แจ้งโลก, ฝึกบรูษได้อย่างสูง สุด, เป็นครูทั้งของเทวดาและมนุษย์, เป็นพุทธะผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน, เป็นภควา คือผู้จำแนกสิ่งที่ควรจำแนก พระคุณของแม่ เรียกว่าหลักการแห่งพระพุทธคุณ ก็มีอยู่ ๙.

แล้วโดยการรู้แจ้งแทงตลอด คือการบรรลุพระนิพพานนี้ มันก็มีมรรค ๘ ผล ๘ นิพพาน ๑ มันก็เป็น ๙ อีกด้วยเหมือนกัน.

พระคุณแม่ประกอบด้วย สัมมัตตะ ๑๐

นี้จะเอากันสักเท่าไร ขอให้คิดกันให้ได้ รู้สึกรู้จักคิด ให้ได้โดยประสงค์ โดยความประสงค์ตามที่ต้องการ ให้นึกอยู่ในใจไว้เสมอว่า แม่รุ่งเรืองอยู่ด้วยปริยัติ แม่รุ่งเรืองอยู่ด้วยปฏิบัติ แม่รุ่งเรืองอยู่ด้วยปฏิเวธ, แม่มีหน้าที่ทั้งโดยปริยัติ โดยปฏิบัติ และโดยปฏิเวธ, แล้วท่านก็สามารถ ๆ สามารถ

จนสูงสุด, แล้วท่านก็รุ่งเรืองอยู่ด้วยสันติภาพหรือความถูกต้อง
 คุณแม่ออย่างนี้รุ่งเรืองอยู่ด้วยความถูกต้อง ความถูกต้อง ความ
 ถูกต้อง สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปो สัมมาวาจา สัมมา-
 กัมมันโต สัมมาอาชีโว สัมมาวายาโม สัมมาสติ สัมมา-
 สมานิ ๘ สัมมา แล้วสัมมาญาณะ สัมมาวิมุตติ อีก ๒
 รวมเป็น ๑๐ ได้เป็น ๑๐ สัมมา.

นี่ท่านประกอบอยู่ด้วยพระคุณ ที่เป็นสัมมา หรือ
 สัมมัตตตะ ๑๐ ซึ่งเป็นธรรมะสูงสุดตามหลักพระพุทธศาสนา.
 พระธรรมประกอบอยู่ด้วยสัมมา ๑๐ คือ ความถูกต้อง ๑๐
 ประการ, ประกอบอยู่ด้วยความถูกต้อง, มีความถูกต้อง, แล้ว
 ก็มีความเป็นสุขและเป็นประโยชน์ เป็นประโยชน์ มีสันติภาพ
 คือความเป็นสุขและความเป็นประโยชน์.

อย่าเป็นคนอกตัญญู

เดี๋ยวนี้คนมันยังดำเียงมาก ยังเป็นคนอกตัญญู เป็น
 สัตว์อกตัญญู ไม่รู้จักคุณของแม่ ไม่รู้จักคุณของพ่อแม่ ทั้งที่แม่
 ประกอบอยู่ด้วยคุณคือ นวักคัสตฤศาสน์ ๙, พระพุทธคุณ ๙,
 โลกุตตรธรรม ๙; นวักคัสตฤศาสน์ องค์คำสอนของพระ

ศาสนา ๔ แล้วพระพุทธคุณก็ ๔ แล้วมรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑
ก็ ๔ รวมเป็น สาม ๔ ๔ สามหนก็ ๒๗.

ขอให้จำให้ได้ แม้แต่เป็นความจำก็ขอให้จำให้ได้,
แล้วก็ขอให้ปฏิบัติให้ได้, แล้วก็ขอให้บรรลุผลเหล่านั้นให้ได้
โดยนึกถึงพระคุณของแม่ เป็นกิจกรรมที่เรียกด้วยเกียรติยศ
อันสูงสุดว่า *ธรรมมาตา ธรรมมาตา ธรรมมาตา มารดา*
แห่งพระธรรม, ธรรมมาตา มารดาแห่งพระธรรม. นี่ยาก
จะพูดถึงคำๆ นี้สักล้านครั้ง ล้านๆ ครั้ง *ธรรมมาตา มารดา*
แห่งพระธรรม ทั้งโดยปริยัติ โดยปฏิบัติ และโดยปฏิเวธ
ธรรมมาตาเป็นมารดาแห่งพระธรรม.

ขออย่าได้อวดดีไปเลย ถ้าไม่มีคุณแม่แล้ว ก็จะไม่
มีอะไรเหลือ ถ้าไม่มีคุณแม่แล้ว มันก็ไม่มีอะไรเหลือ
ต้องมีพระคุณชั้นสูงสุด คือโดยปริยัติ โดยปฏิบัติ โดยปฏิเวธ
อย่างที่กล่าวมาแล้วว่า : โดยปริยัติเป็นนวัคสัทธุดาสน์, โดย
ปฏิบัติก็เป็นพระพุทธคุณ, โดยปฏิเวธก็เป็นมรรคผล นิพพาน.

ในที่สุดนี้ก็เรียกว่า ได้แสดงคุณของแม่ในลักษณะ
ที่ว่า แม่ของเราประกอบอยู่ด้วยองค์ประกอบ ด้านนี้ว่าเป็นแก้ว

อย่าง ก็เป็นก้าวย่างด้วยคุณธรรม ด้วยปริยัติ ด้วยปฏิบัติ ด้วย
 ปฏิเวธ. ท่านมีการก้าวไป แล้วก็มี การลุดึง ท่านประกอบ
 อยู่ด้วยคุณที่ควรประกอบ แล้วท่านก็มี การก้าวไป แล้วก็มี การ
 บรรลุดึง; แม้ประกอบอยู่ด้วยคุณค่าเหล่านี้ เป็นธรรมมาตา
 ประกอบอยู่ด้วยพระพุทธคุณ ๙ ประกอบอยู่ด้วยโลกุตตรธรรม
 ๙ และนวัคตัตถุศาสน์ ๙ ก็รวมเป็น ๓ ส่วน ๓ ภาค.

บทบาทของคุณแม่ ฟังให้ดี ถ้าฟังไม่ดี มันจะไม่มี
 เรื่องของคุณแม่ ถ้ามีเรื่องของคุณแม่ มันจะสมบูรณ์อยู่ด้วย
 ปริยัติ ด้วยปฏิบัติ ด้วยปฏิเวธ. ใช้คำว่าแม่เพียงคำเดียว ก็ยัง
 สามารถที่จะประกอบอยู่ด้วยปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ เอาพอ
 ไปทั้งเสียทีก็ได้ ขอให้เหลือสูงสุดแต่ว่าแม่ ๆ เพียงคำเดียว
 ก็ยังประกอบไต่อยู่ด้วยพระคุณ คือปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ อย่าง
 สมบูรณ์.

ขอให้ตอบแทนพระคุณของแม่อย่างนี้ อย่าเป็น
 คนอกตัญญู อย่าเป็นลูกอกตัญญู ขอให้รู้พระคุณของแม่
 ในฐานะปริยัติ ในฐานะปฏิบัติ ในฐานะปฏิเวธกัน ด้วยกันจง
 ทุก ๆ คน.

ปาฐกถาธรรมในวันนี้ พูดด้วยเรื่องแม่ๆๆ แม่
ท่านนั้นไม่มีอะไร เพราะ แม่เป็นผู้เตือนจิต สะกิดใจให้รู้สึกถึง
พระคุณของแม่ คือมีทั้งปรีดิ์ มีทั้งปฏิบัติ และมีทั้ง
ปฏิเวธ.

ทบทวน

ทบทวน กลุ่มแรกอีกทีหนึ่งว่า ประกอบอยู่ด้วย
นวัคตสัตตคุณ มี สุตตะ เคยยะ เวยยากรณ์ คาถา อุทาน
อติวุตตกะ ชาดก อภัยุทธธรรมะ เวทลละ. นี่มันมีอยู่จริง ๆ
ในคุณของแม่ แล้วมันมีได้จริง ๆ มีได้จริง ๆ ไม่เหลือวิสัย
มีอยู่ได้ในพระคุณของแม่ ในลักษณะที่เป็น นวัคตสัตตคุณ.

แล้วมันมีอยู่ได้จริง ๆ ในการที่เป็นพระพุทธรูป โดย
หลักแห่งพระพุทธรูป คุณแม่มีธรรมะประกอบอยู่ด้วยหลักแห่ง
พระพุทธรูปว่า อรหัง สัมมาสัมพุทธโ วิชชาจรณสัมปันโน
สุคโต โลกวิทู อนุตตโร ปุริสทัมมสารถิ สัตถา เทวมนุสสานัง
พุทธโธ ภควา ก็ ๘ อีกเหมือนกัน ๘ อยู่โดยพระพุทธรูปของ
พระพุทธรูปเจ้า ที่ตรัสไว้เป็นหลักสูงสุด นี่แม่ก็มีได้ แม่ก็มีได้

โดยพระพุทธคุณของพระพุทธเจ้า แล้วก็มีโลกุตตรธรรม ๙
คือ มรรค ผล และนิพพาน.

คนบางคนอาจจะคิดว่า นี่มันมากไปแล้ว มันสูงไป
แล้ว มันบ้าแล้วก็ได้ ก็ตามใจเถอะ คุณอยากจะว่าบ้า ก็บ้า
ตามเรื่องของคุณ เราไม่บ้าด้วย; แต่เราขอให้คุณแม่ประกอบ
อยู่ด้วยหลักปริยัติ หลักปฏิบัติ หลักปฏิเวธ มีนวังคสัตตคุณ ๙,
มีหลักแห่งพระพุทธคุณ ๙, มีหลักแห่ง มรรค ๔ ผล ๔
นิพพาน ๑ แล้วก็เป็น ๙ ด้วยกันทั้งนั้น.

นี่เรียกว่าพระคุณของแม่ปฏิบัติอยู่เป็น ๓ ก้าว่าง
คือ ปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ จะต้องศึกษา ศึกษาให้รู้ รอบรู้
แล้ว ปฏิบัติให้ได้ ปฏิบัติให้ได้แล้วก็ บรรลุให้ได้. อย่า
เข้าใจว่ามันเกินไป มันเกินไปไม่ต้องรู้ เมื่อมันทอดอาลัยเสีย
อย่างนี้แล้ว มันก็ไม่รู้จริงๆ ด้วยเหมือนกัน; มันไม่เหลือ
วิสัย มันไม่เหลือวิสัยที่จะมีนวังคสัตตคุณ ๙, มันไม่เหลือ
วิสัย ไม่เหลือวิสัยที่จะมีหลักการแห่งพระพุทธคุณ ๙, แล้วมัน
ก็ไม่เหลือวิสัย ไม่เหลือวิสัยที่จะมีหลักการแห่งโลกุตตรธรรม ๙
รวมกันเป็นสาม ๙, โดยนัยะดังที่กล่าวมา เป็นพระคุณของแม่
พระคุณของแม่เป็นบรมธรรมของลูก.

ขอให้นึกถึงอย่างยิ่ง นึกถึงอย่างสมบูรณ์อย่างถูกต้อง
ที่สุดแล้วว่า ถ้าไม่มีพระคุณของแม่แล้ว อ้ายลูกนั้นมันจะเป็น
อย่างไร? มันจะเลวยิ่งกว่าหมา มันจะเลวยิ่งกว่าหมา หมา
ล้าน ๆ ตัวรวมกัน ถ้าไม่มีพระคุณของแม่; มันจึงต้องมีพระ
คุณของแม่ ประกอบอยู่ด้วยอาการ ๙ ๙ ๙ เหล่านี้ แล้วรับ
ประกันได้ว่า ถึงที่สุด ถึงที่สุด.

พระคุณของแม่ คือเครื่องคุ้มครองโลก

นี่คือพระคุณของแม่มีอยู่โดยหลัก ๓ อย่าง ทางปรีชา
ทางปฏิบัติ ทางปฏิเวธ; ขอให้รุ่งเรืองอยู่ด้วยพระคุณของ
แม่ แล้วโลกนี้ก็จะ เป็น โลกที่ไม่มีปัญหา. เดียวนี้มันไม่มี
ความถูกต้อง พระคุณของแม่มีแต่ความถูกต้อง ขอให้แม่มีพระคุณ
ของแม่ แล้วจะมีแต่ความถูกต้อง.

เดี๋ยวนี้มันผิด ไปหมดทั้งจักรวาล มันผิดทั้งทาง
เศรษฐกิจ, มันผิดทั้งทางการเมือง, มันผิดทั้งการสังคม, มันผิด
ทั้งการใช้เวลา สาระพัดอย่างมันผิดไปหมด มันไม่มีสันติสุข
ไม่มีสันติภาพ. ถ้ามีเรื่องของปรีชา ปฏิบัติ ปฏิเวธ โดยสมบูรณ์

โดยพระคุณของแม่แล้ว มันไม่มีปัญหาอะไรเหลืออยู่เลย เป็นสัมมัตตะ เป็นความถูกต้อง เป็นความถูกต้องโดยหลัก ๑๐ ประการ ดังที่กล่าวมาแล้ว.

นี่ขอให้สำนักในพระคุณของแม่ โดยไม่ต้องเป็นสัตว์ ออกตัญญูอีกต่อไป โดยไม่เป็นลูกออกตัญญูอีกต่อไป; เคี้ยวมันลำเอียงกันนักเสียแล้ว มันลำเอียงต่อพระคุณของแม่กันเสีย นักแล้ว มันไม่ให้ความเป็นธรรม ไม่ให้ความถูกต้อง ไม่ให้ความสมบูรณ์สมดุลโดยพระคุณของแม่ พระคุณของแม่จะต้องสมบูรณ์สมดุลอยู่โดยหลักปริยัติ ปฏิบัติและปฏิเวธ.

ขอยุติคำบรรยาย เรื่องแม่, เรื่องพระคุณของแม่, เรื่องหน้าที่ของแม่ และทุกอย่าง ซึ่งเป็นเรื่องของแม่โดยประสงค์ โดยประสงค์ ประสงค์ที่จะให้เป็นอย่างนั้นโดยแท้จริง. พระคุณของแม่จะต้องปกเกล้า อยู่เหนือเศียรเกล้าของคนทุกคน ให้สมกับที่เขาเรียกกันโดยหลักของภาษาว่า มาตา ปิตา มาตาปิตา ไม่มีใครเคยพูดว่า ปิตามาตา ตามหลักพระบาลีมีแต่มาตา ปิตา มาตาปิตา ไม่เคยพูดว่า ปิตามาตา.

นี่เพราะเห็นว่า สิ่งทีควรจะต้องระลึกนึกถึงเป็นหลักสำคัญ เป็นส่วนใหญ่องทั้งสนทั้งหมคนั้น คือคำว่า มาตา ปิตา คุณแม่, พระคุณของแม่, หน้าที่ของแม่, คุณค่าของแม่ โดยทุกอย่างทุกประการ.

ขอให้เจริญด้วยความถูกต้อง เจริญอยู่ด้วยความถูกต้อง ความถูกต้อง ความถูกต้อง ในพระคุณของแม่ ในพระคุณของแม่ แล้วจะไม่มีปัญหาใดๆ เหลืออยู่.

ขอให้ความประสงค์อันนี้ จงประสบความสำเร็จ ในการที่จะมี พระคุณของแม่ พระคุณของแม่ โดยหลักแห่ง ปรียติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ ด้วยกันจงทุกๆ คนและทุกๆ ประการ ทุกๆ ระดับชั้น ทุกๆ หน้าที่ชนิกแห่งการงาน.

ขอยุติการบรรยายในเรื่องแม่ เรื่องพระคุณของแม่ แต่เพียงเท่านั้น.

รายนามผู้บริจาคคำพิมพ์ “พระคุณของแม่”	
คุณกัญญา ธีระวิทย์เลิศ	๒๐๐
คุณวนิดา มารุจิวัฒน์	๓๐๐
คุณจุฑารัตน์ ชาวดอกกรัก	๕๐๐
คุณนงลักษณ์ ตันทวนิชย์	๕๐๐
คุณนันทริยา ลำเจียกเทศ	๕๐๐
พญ. พิมพ์พร ตันประเสริฐ	๕๐๐
คุณไพพรรณ ศิรินาวิน	๕๐๐
วิศิษฐ์ - พวงร้อย คลินิก	๕๐๐
คุณสุคัม จันทโสภีพันธ์	๕๐๐
คุณสาคร โกศลย์วิทย์	๕๐๐
คุณนิคม คุณคณิตา เจตน์เจริญรักษ์	๑,๐๐๐
คุณสมทรง ปัญญฤทธิ์	๑,๐๐๐
คุณประยูร วิชิตทรัพย์ากร	๒,๐๐๐
คุณเสอาด กองสุวรรณ	๒,๐๐๐
คุณวัชรินทร์ ลำเจียกเทศ	๓,๐๐๐
คุณพรวิริย์ ลำเจียกเทศ	๓,๐๐๐
คุณศศิธร คุณจำรูญ ลำเจียกเทศ	๑๐,๐๐๐
พจก. ชุ่นเฮงหลี	๑,๐๐๐
อาจารย์ฉวี บุนนาค	๕๐๐
คุณโฉมฉาย บุนนาค	๕๐๐
ด.ช. ฉาย บุนนาค	๕๐๐
ไม่ออกนาม	๔๒๕

รายชื่อหนังสือ ชุดหมุ่หล่อ

อันดับ	เรื่อง	พิมพ์ครั้งที่	อันดับ	เรื่อง	พิมพ์ครั้งที่	อันดับ	เรื่อง	พิมพ์ครั้งที่
๑.	พระพุทธคุณค่ากลอน	๔	๒๗.	เมื่อพอใจในหน้าที่ ที่กำลัง		๔๗.	พระพุทธเจ้าที่ท่านยังไม่มี	
๒.	การศึกษาคืออะไร ?	๑	กระทำ ก็มีสวรรค์อยู่ ณ		รู้จักและอดมคคิของความเป็น			
๓.	การทำงานคืออะไร ?	๑	ตนเอง. เมื่อไม่รู้จักตัวเอง		เป็นแพทย์		๒	
๔.	ทรัพย์สินสมบัติคืออะไร ?	๑	ก็ไม่ว่าวันควรจะมีหน้าที่					
๕.	สิ่งที่ที่สุดสำหรับมนุษย์	๑	อะไร		๔๘.	การเห็นพระพุทธเจ้า		
๖.	ปัญหาที่เกิดจากการศึกษา	๒๗.	๑	๑	พระองค์จึงรู้ และ			
	ไม่สมบูรณ์แบบ	๑	๒๗.	ความเป็นพระอรหันต์	๑	พระพุทธเจ้ามีอยู่ใน		
๗.	ปวราณา และธรรมะ	๑	๒๗.	ธรรมะคุ้มครองโลก	๑	ทุกหนทุกแห่ง	๑	
	ในฐานะสิ่งที่ต้องศึกษา	๑	๓๐.	สุขของชีวิต กับ เสน่ห์	๑	ชีวิตที่ไม่เสียชาติเกิด	๑	
๘.	ชาติในปัจจุสมุ่บพาท	๑	๓๑.	ของคุก	๑	๕๐.	หลักเกณฑ์ที่จะช่วยโลก	
๙.	ทางออกที่ ๓ แห่งยุค	๑	๓๑.	กระแสน้ำชีวิตเป็นสิ่งที่	๑	ให้อวดอยู่ได้	๑	
	ปัจจุบัน	๑	๓๒.	ต้องรู้จัก	๑	๕๑.	เลิกอายุแล้วมาอยู่กับ	
๑๐.	การบวชคืออะไร ?	๑	๓๒.	สิ่งแรกที่จะต้องรู้จักนั้น	๑	อดมมยตา	๒	
๑๑.	ศาสนาคืออะไร ?	๑	๓๓.	คือความทุกข์	๑	๕๒.	ความไม่เห็นแก่ตัว	
๑๒.	ตัวตนคืออะไร ?	๑	๓๓.	การหมดความเห็นแก่ตัว	๑	และความสุขสามระดับ	๑	
๑๓.	อานาปานสติภาวนา	๑	๓๔.	คือหมุตทุกข์	๑	๕๓.	อาร์มภกถาของการเลิกอายุ	๑
๑๔.	ธรรมะในฐานะสิ่งที่ต้อง	๑	๓๔.	ชีวิต คือขั้นที่ห้า	๑	๕๔.	พระรัตนตรัยนั้นแหละ	
	ศึกษาทางชนิดมีตัวตนและ	๑	๓๕.	มิใช่ตัวตน	๑	คือตัวพุทธศาสนา	๑	
	ไม่มีตัวตน	๑	๓๕.	อดมมยตากถา	๒	๕๕.	ชีวิตที่มีพื้นฐาน และสิ่ง	
๑๕.	คุณพระไม่ตาย	๑	๓๖.	อดมมยตาประยุกต์	๒	ที่เป็นพื้นฐานของชีวิต	๑	
๑๖.	คุณพระไม่ตายและ	๑	๓๗.	อดมมยตาใช้ทำอะไร	๒	๕๖.	อริยสัจและอดมมยตากถา	
	เกิดมาทำไม ?	๑	๓๗.	ได้บ้าง	๒	และ อดมมยตากับธรรม		
๑๗.	ความรักดี	๑	๓๘.	เด็กจะเป็นผู้สร้างโลก	๑	จักร	๑	
๑๘.	เกี่ยวกับสิ่งที่เรียกว่า	๑	๓๘.	ในอนาคต	๑	๕๗.	อดมมยตาเท่าที่ควรจะต้อง	
	"พระเจ้า"	๑	๓๙.	คือมีอานาปานสติภาวนา	๑	กันไว้บ้าง และอดมมยตา		
๑๙.	คือคือผู้ทำหน้าที่สร้างโลก	๑	๓๙.	อย่างสมบูรณ์แบบ	๒	ช่วยได้ในทภกรรม	๑	
๒๐.	การท้าวตราบแบบ	๑	๔๐.	การใช้อานาปานสติให้เป็น	๒	๕๘.	เรื่องที่ต้องรู้ หรือควรรู้	๑
	โบราณ	๑	๔๐.	ประโยชน์ในบ้านเรือน	๒	๕๙.	อิที่ปัจจัยตาในฐานะหัวใจ	
๒๑.	ประมวลปรมัตถธรรม	๑	๔๑.	บทช่วยจำสำหรับเรื่อง	๑	แห่งพระพุทธศาสนา	๑	
	ที่คนธรรมดาควรทราบ	๑	๔๑.	อดมมยตา	๑	๖๐.	อดมมยตา	๑
๒๒.	โลกอื่น	๑	๔๒.	อดมมยตา กับ สันติภาพ	๑	๖๑.	การสืบอายุพระศาสนา	๑
๒๓.	ความเกิดแห่งทุกข์ และ	๑	๔๓.	พระรัตนตรัย	๑	๖๒.	สื่อยอดของความถูกต้อง	
	ความไม่เกิดแห่งทุกข์	๑	๔๓.	ที่ท่านทั้งหลายยังไม่รู้จัก	๒	คือ นิพพาน	๑	
๒๔.	นิเวศน์	๒	๔๔.	การพัฒนาชีวิตโดยพระ-	๑	๖๓.	พระคุณของแม่	๑
๒๕.	วันครู	๑	๔๔.	ไตรลักษณ์จัดเป็นอดมมโย	๑			
๒๖.	แผ่นดินทองต้องสร้างด้วย	๑	๔๕.	ปาฏิหาริย์แห่งอดมมยตา	๑			
	แผ่นดินธรรม	๑	๔๖.	สหายธรรมของอดมมยตา	๑			
				และ อดมมยตากับปัญหา	๑			
				ของมนุษย์ยุคปรมาณู	๑			

พระคุณของแม่

- พระคุณของแม่ มี ๓ ก้าว คือ ปรียติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ.
- ก้าวที่ ๑ ทางปรียติ คือ นวักศตฤศาสน์ ๙ : สุตตะ เคยยะ เวยยากรณ์ คาคา อุทาน อิติวุตตะกะ ชาดก อัมภุตธรรมะ เวทลละ.
- ก้าวที่ ๒ ทางปฏิบัติ หลักปฏิบัติคือ นวพรคุณ คุณของพระอรหันต์ ๙ ประการ : อรหัง สัมมาสัมพุทโธ วิชชาจรรณ-
สัมบันโน สุขโต โลกวิทู อนุตตโร ปริสทम्मมสารถิ สัตถา
เทวมนุสสานัง พุทโธ ภควา.
- ก้าวที่ ๓ ทางปฏิเวธ ผลที่ได้บรรลु คือ โลกุตตรธรรม ๙ :
มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑.
- พระคุณของแม่เป็นตวัสถาบัน คือตั้งอยู่ในจิตใจ.
- พระคุณของแม่เป็นบรมธรรม คือสิ่งสูงสุดของลูก.
- เพราะมี นวักศตฤศาสน์ พระพุทธคุณ ๙ และโลกุตตรธรรม ๙
ในจิตใจของคุณแม่ จึงเรียกว่า ธรรมมาตา มารดาของธรรม.
- พระคุณของแม่ประกอบอยู่ด้วยสัมมัตตะ ๑๐ : สัมมาทิฏฐิ
สัมมาสังกัปปो สัมมาวาจา สัมมากัมมันโต สัมมาอาชีโว
สัมมาวายาโม สัมมาสติ สัมมาสมาธิ สัมมาญาณะ สัมมาวิมุตติ.
- พระคุณของแม่คือเครื่องค้ำครองโลก ขอให้รู้พระคุณของแม่
อย่าเป็นลูกอกตัญญู ต้องศึกษาให้รู้ ปฏิบัติให้ได้ บรรลุผล
ให้ได้.